

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Назва освітнього компоненту <i>Нормативний/вибірковий</i>	Латинська мова <i>нормативний</i>
Ступінь освіти <i>Бакалавр/магістр</i> Освітня програма	Бакалавр <i>014.02 «Середня освіта. Мова і література (англійська, німецька,), перша – англійська»</i>
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2021-2022 / II семестр / 1 курс
Викладач	Мінькова Ганна Юріївна
Профайл викладача	<i>Мінькова Ганна Юріївна:</i> https://cutt.ly/3E13K62
Контактний тел.	Мінькова Ганна Юріївна: 0984230832
E-mail:	Мінькова Ганна Юріївна: min.warwara@gmail.com
Сторінка освітнього компонента на сайті центру освітніх дистанційних технологій МДПУ імені Богдана Хмельницького	https://cutt.ly/RE0pE6L
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щосереди, згідно з графіком роботи кафедри германської філології. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Курс висвітлює історію виникнення та поширення латинської мови; вивчає вплив латинської мови на становлення та розвиток нових європейських мов; знайомить з фонетичними, графічними, лексичними та граматичними особливості латинської мови; вказує на важливість латинської мови для загальної та професійної освіти людини; виявляє місце та роль латинської мови в світовій культурі та літературі.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета - формування наукового уявлення про латинську мову як одну з найстаріших і наріжних мов Європи, яка супроводжувала створення Європейської цивілізації; сприяння засвоєнню загально лінгвістичних знань, враховуючи мовні явища, накопичені в латинській мові протягом тисячоліть, зафіксовані у її граматичній системі та лексичному фонді.

Завданнями вивчення дисципліни «Латинська мова» є:

- вдосконалення лінгвістичної компетенції студентів, формування загальнотеоретичної основи, необхідної для вивчення нових іноземних мов, засвоєння базових знань з латинської мови;
- засвоєння фонетичних та графічних особливостей латинської мови, котрі закарбувалися у системах сучасних європейських мов (флексивність мови, арсенал частин мови та своєрідність граматичних категорій; загальні риси романських, германських та слов'янських мов);
- формування знань про художні засоби латинської мови, про роль та місце латинської мови в світовій літературі, культурі та науці.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ КУРСОМ

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність до навчання впродовж життя.

ЗК 7. Здатність до письмової й усної комунікації, що якнайкраще відповідають ситуації професійного і особистісного спілкування засобами іноземної та державної мов.

Спеціальні (фахові) компетентності:

Знання:

ФК 1. Володіння спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень.

ФК 2. Знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для освоєння дисциплін циклу професійної підготовки; здатність до їх систематизації та використання.

Уміння:

ФК 4. Здатність формувати в учнів предметні компетентності, застосовуючи сучасні підходи, методи й технології навчання іноземної мови та світової літератури.

Комунікація

ФК 9. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації освітніх цілей.

Автономія і відповідальність

ФК 12. Здатність до критичного аналізу, діагностики та корекції власної педагогічної діяльності з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

ФК13 Уміння обґрунтовувати управлінські рішення та спроможність забезпечувати їх правомочність.

4. Результати навчання:

ПРН 1 - сучасних філологічних і дидактичних засад навчання іноземних мов і світової літератури;

ПРН 2 - фундаментальних наук для формування світогляду й соціалізації особистості та освоєння загально професійних дисциплін;

ПРН 14- упорядковувати отримані теоретичні та практичні дані щодо дослідження в мові та літературі;

ПРН 22 - аналізувати результати різних аспектів професійної діяльності з метою забезпечення конкурентоспроможності відповідних фахових послуг; проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей.

5. ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота	Загальна кількість годин
Кількість годин		36	54	90

6. ПОЛІТИКА

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати періодичні контрольні завдання;
- Дотримуватись Кодексу академічної доброчесності, прийнятого у МДПУ імені Богдана

Хмельницького https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks-akadem-dobrochesnosti_2020.pdf та Положення про Академічну доброчесність https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/akademichna-dobrochesnist_2020.pdf. Здобувачі освіти мають самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та періодичного контролю, самостійні завдання, посилатися на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства щодо авторського права.

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. Загальна характеристика латинської мови						
3	Тема 1. Загальна характеристика латинської мови. Латинський алфавіт	Практичне заняття (1 год.) Самостійна робота (2 год.)	4, 5, 7, 9, 12, 14, 16, 18			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
3	Тема 2. Особливості латинської морфології. Verbum (дієслово)	Практичне заняття (1 год.) Самостійна робота (2 год.)	1, 4, 5, 7, 9, 12, 14, 16, 17			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 3. Nomen substantivum (іменник)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	4, 5, 7, 9, 10, 12, 14, 16, 17			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 4. Синтаксис простого речення	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	4, 5, 8, 11, 14, 17, 18			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)

4	Тема 5. Прикметник (Nomen adiectivum). Займенник (Pronomen)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1, 4, 5, 7, 9, 12, 17			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 6. Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного стану (Imperfectum indicativi activi)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	3, 4, 5, 9, 13, 16, 18			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 7. Пасивний стан часів системи інфекта. Praesens indicativi passivi	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	4, 5, 12, 14, 16, 17			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
5	Тема 8. Третя відміна іменників (Declinatio tertia)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	4, 5, 12, 14, 16, 17			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
5	Тема 9. Прикметник (Nomen adiectivum). IV відміна іменників (Declinatio quarta). V відміна іменників (Declinatio quinta)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	4, 5, 7, 9, 12, 14, 16, 18			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 10. Дієслово. Часи системи перфекта активного стану (Perfectum indicativi activi)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1, 3, 4, 5, 7, 9, 12, 14, 16, 18			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)

БЛОК 2. Особливості вживання латинських частин мови у реченні						
5	Тема 11. Дієслово. Часи системи перфекта пасивного стану (Perfectum indicativi passivi)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	4, 5, 7, 8, 9, 12, 14, 17			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 12. Прикметник (Nomen adiectivum). Прислівник (Adverbium)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	2, 4, 5, 9, 12, 14, 16, 17			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
5	Тема 13. Займенник (Pronomen)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	4, 5, 12, 13, 14, 17			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
3	Тема 14. Числівник (Numerale)	Практичне заняття (1 год.) Самостійна робота (2 год.)	4, 5, 12, 14, 16, 17			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
5	Тема 15. Віддієслівний іменник (Gerundium)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	1, 3, 4, 5, 12, 14, 16,			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
6	Тема 16. Кон'юнктив (Coniunctivus). Синтаксис. Синтаксис складного	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	4, 5, 9, 12, 14, 16, 18			впродовж другого навчального

	речення					семестру (другий періодичний контроль)
5	Тема 17. Минулий час доконаного виду кон'юнктива (Perfectum coniunctivi)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	4, 5, 7, 9, 12, 14, 16, 18			
4	Тема 18. Інфінітивні звороти	Практичне заняття (1 год.) Самостійна робота (3 год.)	1, 3, 4, 5, 7, 9, 12, 14, 16, 18			
5	Тема 19. Узгодження часів (Consecutio temporum). Умовні речення (Enuntiata condicionalia). Дієприкметник (Participium)	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	4, 5, 7, 9, 12, 14, 16, 18			
4	Тема 20. Латинська метрика	Практичне заняття (- год.) Самостійна робота (4 год.)	4, 5, 12, 14, 16, 17			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 21. Елементарні відомості з області давньогрецької мови	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	4, 5, 7, 9, 12, 14, 16, 18			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7. 2 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)
не передбачено

7.3. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
1. Загальна характеристика латинської мови. Латинський алфавіт	1. Коротка історія виникнення латинської мови. 2. Загальна характеристика звукового складу латинської мови. 3. Вимова голосних, приголосних, дифтонгів, буквосполучень. 4. Наголос. Правила читання. Довгота та короткість складів.
2. Особливості латинської морфології. Verbum (дієслово)	1. Повнозначні і службові частини мови. 2. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. 3. Основи і основні форми дієслова. Особові форми (persona). Час (tempus). Стан (genus verbi). Спосіб (modus). Дієприслівник. Інфінітив (infinitivus). Супін (supinum). Дієвідміни. 4. Теперішній час дійсного способу активного стану (Praesens indicativi activi). 5. Відмінювання дієслова esse (бути) в теперішньому часі. 6. Наказовий спосіб теперішнього часу активного стану (imperativus praesentis activi).
3. Nomen substantivum (іменник)	1. Граматичні категорії іменника. Категорія роду (genus). Категорія числа (numerus). Категорія відмінка (casus). Число та відмінок (numerus et casus). Загальна характеристика відмінків та їх вживання. 2. Перша відміна іменників (Declinatio prima). Особливості відмінювання іменників першої відміни. 3. Прийменник (Praepositio). Прийменники, що вживаються з акузативом і аблативом.
4. Синтаксис простого речення	1. Підмет (subiectum) та присудок (praedicatum). Непоширене речення. Поширене речення. Порядок слів. Означення (attributum), додаток (obiectum), обставина (adverbiale). 2. Друга відміна іменників (Declinatio secunda). Особливості відмінювання іменників другої відміни. Правила відмінювання іменників середнього та чоловічого роду II відміни. Багатозначність відмінкових закінчень II відміни.

	3. Знахідний відмінок з неозначеною формою (accusativus cum infinitivo). Вживання звороту accusativus cum infinitivo. Відповідники для перекладення звороту accusativus cum infinitive українською мовою.
5. Прикметник (Nomen adiectivum). Займенник (Pronomen)	1. Прикметник. Граматичні категорії, розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні. Прикметники першої та другої відмін (Declinatio I - II Adiectivorum). 2. Займенник (pronomen). Граматичні категорії займенників. Особові та зворотні займенники (pronomina personalia et pronomen reflexivum). 3. Присвійні займенники (pronomina possessiva). Вживання зворотного займенника. Вказівні займенники (pronomina demonstrativa). 4. Займенникові прикметники (adiectiva pronominalia).
6. Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного стану (Imperfectum indicativi activi)	1. Особливості утворення особових форм дієслів минулого часу недоконаного виду дійсного способу активного стану (Imperfectum indicativi activi). 2. Відмінювання допоміжного дієслова esse (бути) в imperfectum. 3. Майбутній час перший дійсного способу активного стану (Futurum I (primum) indicativi activi). Відмінювання дієслова esse (бути) в Futurum I (primum). 4. Відмінювання вказівного займенника (Pronomina demonstrativa) is, ea, id - цей, ця, це. Відносний займенник (pronomen relativum) qui, quae, quod - який, яка, яке, особливості відмінювання.
7. Пасивний стан часів системи інфекта. Praesens indicativi passivi	1. Особливості утворення пасивного стану часів системи інфекта (часів недоконаного виду). Praesens indicativi passivi. Imperfectum indicativi passivi. Futurum I indicativi passivi. 2. Активна і пасивна конструкції. 3. Неозначена форма теперішнього часу пасивного стану (Infinitivus praesentis passivi). 4. Методика граматичного аналізу і перекладу простого речення із присудком у пасивному стані.
8. Третя відміна іменників (Declinatio tertia)	1. Третя відміна іменників. Приголосна, голосна, змішана група III відміни. Визначення практичної основи слова. Загальні особливості утворення відмінкових форм іменників III відміни. 2. Характерні риси іменників III відміни приголосного різновиду. Характерні риси

	іменників III відміни голосного різновиду. 3. Ознаки роду іменників III відміни, найважливіші вийнятки.
9. Прикметник (Nomen adiectivum). IV відміна іменників (Declinatio quarta). V відміна іменників (Declinatio quinta)	1. Прикметники III відміни (Declinatio tertia). 2. Дієприкметник теперішнього часу активного стану (Participium praesentis activi). 3. Аблатив місця (Ablativus loci). Синтаксис назв міст. 4. Характерні ознаки іменників IV відміни. Правила вживання прикметників з іменниками IV відміни. 5. V відміна іменників (Declinatio quinta). Характерні ознаки іменників V відміни. Правила вживання прикметників з іменниками V відміни. 6. Найуживаніші суфікси. Семантичне значення префіксів. Значення найуживаніших суфіксів словотвору іменників.
10. Дієслово. Часи системи перфекта активного стану (Perfectum indicativi activi)	1. Особливості утворення часів системи перфекта активного стану (perfectum, plusquamperfectum, futurum II indicativi activi). 2. Правила утворення минулого часу доконаного виду (Perfectum indicativi activi) дійсного способу активного стану. 3. Відмінності в утворенні давно минулого часу (Plusquamperfectum indicativi activi) дійсного способу активного стану. 4. Відмінності в утворенні майбутнього часу (другий) дійсного способу активного стану (Futurum II indicativi activi). 5. Префіксальний словотвір. Найуживаніші префікси та їх значення. Дієслова складені з sum (esse).
11. Дієслово. Часи системи перфекта пасивного стану (Perfectum indicativi passivi)	1. Особливості утворення часів системи перфекта пасивного стану: Perfectum indicativi passivi, Plusquamperfectum indicativi passivi, Futurum II indicativi passivi). 2. Правила утворення минулого часу доконаного виду (Perfectum indicativi passivi) дійсного способу пасивного стану. 3. Відмінності в утворенні давно минулого часу (Plusquamperfectum indicativi passivi) дійсного способу пасивного стану. 4. Відмінності в утворенні майбутнього часу (другого) дійсного способу пасивного стану (Futurum II indicativi passivi).
12. Прикметник (Nomen adiectivum). Прислівник (Adverbium)	1. Ступені порівняння прикметників (Gradus comparationis adiectivorum). Особливості утворення ступенів порівняння прикметників. Описовий спосіб

	утворення ступенів порівняння прикметників. Суплетивні ступені порівняння прикметників. 2. Прислівник за значенням. Морфологічні типи прислівників. Особливості утворення похідних (вторинних) прислівників. Ступені порівняння прислівників. Особливості утворення ступенів порівняння прислівників (positivus, comparativus, superlativus). Морфологічний аналіз прислівника.
13. Займенник (Pronomen)	1. Розряди займенників за значенням і граматичними ознаками. Утворення і відмінювання займенників. Означальні займенники (pronomina determinativa). 2. Питальні (pronomina interrogativa) та неозначені займенники (pronomina indefinita). Заперечні займенники (pronomina negativa). Займенникові прикметники (adjectiva pronominalia). Співвідносні займенники (pronomina correlativa). Співвідносні займенникові прислівники. 3. Неправильні дієслова (Verba anomalia)
14. Числівник (Numerale)	1. Категорії числівника. Розряди числівників. Правила утворення кількісних числівників (numeralia cardinalia) у латинській мові. 2. Особливості утворення порядкових (numeralia ordinalia) числівників. Особливості відмінювання числівників. 3. Розділові числівники (numeralia distributia), прислівникові числівники (numeralia adverbialia). Узгодження числівників з іменниками. Морфологічний аналіз числівника.
15. Віддієслівний іменник (Gerundium)	1. Герундій (Gerundium) віддієслівний іменник. Правила утворення герундію. Його значення. 2. Герундив - віддієслівний прикметник (Gerundivum). Правила утворення герундива. Його значення. 3. Супін (Supinum). Правила утворення супіну. Його значення. Вживання супіну, герундиву, герундію в латинській мові. Заміна герундія на герундив. 4. Прийменник (Praepositio). Прийменники, що вживаються з акузативом і аблативом. Первинні і вторинні прийменники, прийменники прості, складні і складені. 5. Сполучник (coniunctio). Сполучники прості, складні і складені. Сурядні і підрядні сполучники.

	6. Частка (particula). 7. Вигук (interiectio).
16. Кон'юнктив (Coniunctivus). Синтаксис. Синтаксис складного речення	1. Кон'юнктив (Coniunctivus). Теперішній час кон'юнктива активного і пасивного стану (Praesens coniunctivi activi et passivi). Минулий час недоконаного виду кон'юнктива активного і пасивного стану (Imperfectum coniunctivi activi et passivi). 2. Вживання кон'юнктива у незалежних реченнях. Coniunctivus hortativus. Coniunctivus imperativus (iussivus). Coniunctivus prohibitivus. Coniunctivus optativus. Coniunctivus concessivus. Coniunctivus dubitativus. Coniunctivus potentialis. 3. Синтаксис складного речення. Складнопідрядні речення. Підрядні речення із сполучниками ut і ne . Підрядні речення додаткові. Ut (ne) obiectivum. Методика синтаксичного аналізу складнопідрядного речення.
17. Минулий час доконаного виду кон'юнктива (Perfectum coniunctivi)	1. Минулий час доконаного виду кон'юнктива активного стану (Perfectum coniunctivi activi). 2. Давноминулий час доконаного виду кон'юнктива активного стану (Plusquamperfectum coniunctivi activi). 3. Минулий час доконаного виду кон'юнктива пасивного стану (Perfectum coniunctivi passivi). 4. Давноминулий час доконаного виду кон'юнктива активного стану (Plusquamperfectum coniunctivi passivi). 5. Підрядні речення часу cum historicum або narrativum (історичне або розповідне). Cum temporale (часове).
18. Інфінітивні звороти	1. Форми інфінітива (Infinitivus praesentis). 2. Інфінітивні звороти. Praesens infinitivi activi. Praesens infinitivi passivi. Perfectum infinitivi activi. Perfectum infinitivi passivi. Futurum infinitivi activi. Futurum infinitivi passivi. 3. Знахідний відмінок з неозначеною формою дієслова (Accusativus cum infinitivo). 4. Називний відмінок з неозначеною формою дієслова (nominativus cum infinitivo). 5. Аналіз синтаксичних конструкцій accusativus cum infinitivo та nominativus cum infinitivo.

19. Узгодження часів (Consecutio temporum). Умовні речення (Enuntiata condicionalia). Дієприкметник (Participium)	1. Узгодження часів (Consecutio temporum). Непряме питання (Questio obliqua). Речення з quin. 2. Підрядні речення причини (Enuntiata causalia). 3. Умовні речення (Enuntiata condicionalia). 4. Підрядні речення допустові (Enuntiata concessiva). 5. Вживання часів. Підрядні відносні речення (Enuntiata relativa). Порівняльні речення (Enuntiata comparativa). 6. Дієприкметник (Participium). 7. Аблатив незалежний (Ablativus absolutus). Методика граматичного аналізу конструкції ablativus absolutus.
20. Латинська метрика	1. Загальні основи римського віршування. Правила та особливості античної просодії. Довгі і короткі голосні, ритмічний наголос. 2. Елізія, афереза, синераза, діастола, систола, епентеза, синкопа. Вірш. Найважливіші віршовані стопи, ритм, метр, вірш. Дактилічний гекзаметр. Дактилічний пентаметр. Цезура. Елегійний дистих. Ямбічний триметр, або сенар.
21. Елементарні відомості з області давньогрецької мови	1. Грецький алфавіт. Голосні давньогрецької мови. 2. Дифтонги та їх вимова. 3. Надрядкові знаки. Правила наголосу. 4. Латинська транскрипція літер давньогрецького алфавіту.

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
1. Загальна характеристика латинської мови. Латинський алфавіт	1. Коротка історія виникнення латинської мови. 2. Загальна характеристика звукового складу латинської мови. 3. Вимова голосних, приголосних, дифтонгів, буквосполучень. 4. Наголос. Правила читання. Довгота та короткість складів.

2. Особливості латинської морфології. Verbum (дієслово)	1. Повнозначні і службові частини мови. 2. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. 3. Основи і основні форми дієслова. Особові форми (persona). Час (tempus). Стан (genus verbi). Спосіб (modus). Дієприслівник. Інфінітив (infinitivus). Супін (supinum). Дієвідміни. 4. Теперішній час дійсного способу активного стану (Praesens indicativi activi). 5. Відмінювання дієслова esse (бути) в теперішньому часі. 6. Наказовий спосіб теперішнього часу активного стану (imperativus praesentis activi).
3. Nomen substantivum (іменник)	1. Граматичні категорії іменника. Категорія роду (genus). Категорія числа (numerus). Категорія відмінка (casus). Число та відмінок (numerus et casus). Загальна характеристика відмінків та їх вживання. 2. Перша відміна іменників (Declinatio prima). Особливості відмінювання іменників першої відміни. 3. Прийменник (Praepositio). Прийменники, що вживаються з акузативом і аблативом.
4. Синтаксис простого речення	1. Підмет (subiectum) та присудок (praedicatum). Непоширене речення. Поширене речення. Порядок слів. Означення (attributum), додаток (obiectum), обставина (adverbiale). 2. Друга відміна іменників (Declinatio secunda). Особливості відмінювання іменників другої відміни. Правила відмінювання іменників середнього та чоловічого роду II відміни. Багатозначність відмінкових закінчень II відміни. 3. Знахідний відмінок з неозначеною формою (accusativus cum infinitivo). Вживання звороту accusativus cum infinitivo. Відповідники для перекладення звороту accusativus cum infinitive українською мовою.
5. Прикметник (Nomen adiectivum). Займенник (Pronomen)	1. Прикметник. Граматичні категорії, розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні. Прикметники першої та другої відмін (Declinatio I - II Adiectivorum). 2. Займенник (pronomen). Граматичні категорії займенників. Особові та зворотні займенники (pronomina personalia et pronomina reflexiva). 3. Присвійні займенники (pronomina possessiva). Вживання зворотного займенника. Вказівні займенники (pronomina demonstrativa).

	4. Займенникові прикметники (<i>adjectiva pronominalia</i>).
6. Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного стану (<i>Imperfectum indicativi activi</i>)	1. Особливості утворення особових форм дієслів минулого часу недоконаного виду дійсного способу активного стану (<i>Imperfectum indicativi activi</i>). 2. Відмінювання допоміжного дієслова <i>esse</i> (бути) в <i>imperfectum</i>. 3. Майбутній час перший дійсного способу активного стану (<i>Futurum I (primum) indicativi activi</i>). Відмінювання дієслова <i>esse</i> (бути) в <i>Futurum I (primum)</i>. 4. Відмінювання вказівного займенника (<i>Pronomina demonstrativa</i>) <i>is, ea, id</i> - цей, ця, це. Відносний займенник (<i>pronomen relativum</i>) <i>qui, quae, quod</i> - який, яка, яке, особливості відмінювання.
7. Пасивний стан часів системи інфекта. <i>Praesens indicativi passivi</i>	1. Особливості утворення пасивного стану часів системи інфекта (часів недоконаного виду). <i>Praesens indicativi passivi. Imperfectum indicativi passivi. Futurum I indicativi passivi.</i> 2. Активна і пасивна конструкції. 3. Неозначена форма теперішнього часу пасивного стану (<i>Infinitivus praesentis passivi</i>). 4. Методика граматичного аналізу і перекладу простого речення із присудком у пасивному стані.
8. Третя відміна іменників (<i>Declinatio tertia</i>)	1. Третя відміна іменників. Приголосна, голосна, змішана група III відміни. Визначення практичної основи слова. Загальні особливості утворення відмінкових форм іменників III відміни. 2. Характерні риси іменників III відміни приголосного різновиду. Характерні риси іменників III відміни голосного різновиду. 3. Ознаки роду іменників III відміни, найважливіші вийнятки.
9. Прикметник (<i>Nomen adiectivum</i>). IV відміна іменників (<i>Declinatio quarta</i>). V відміна іменників (<i>Declinatio quinta</i>)	1. Прикметники III відміни (<i>Declinatio tertia</i>). 2. Дієприкметник теперішнього часу активного стану (<i>Participium praesentis activi</i>). 3. Аблатив місця (<i>Ablativus loci</i>). Синтаксис назв міст. 4. Характерні ознаки іменників IV відміни. Правила вживання прикметників з іменниками IV відміни. 5. V відміна іменників (<i>Declinatio quinta</i>). Характерні ознаки іменників V відміни. Правила вживання прикметників з іменниками V відміни.

	6. Найуживаніші суфікси. Семантичне значення префіксів. Значення найуживаніших суфіксів словотвору іменників.
10. Дієслово. Часи системи перфекта активного стану (Perfectum indicativi activi)	1. Особливості утворення часів системи перфекта активного стану (perfectum, plusquamperfectum, futurum II indicativi activi). 2. Правила утворення минулого часу доконаного виду (Perfectum indicativi activi) дійсного способу активного стану. 3. Відмінності в утворенні давно минулого часу (Plusquamperfectum indicativi activi) дійсного способу активного стану. 4. Відмінності в утворенні майбутнього часу (другий) дійсного способу активного стану (Futurum II indicativi activi). 5. Префіксальний словотвір. Найуживаніші префікси та їх значення. Дієслова складені з sum (esse).
11. Дієслово. Часи системи перфекта пасивного стану (Perfectum indicativi passivi)	1. Особливості утворення часів системи перфекта пасивного стану: Perfectum indicativi passivi, Plusquamperfectum indicativi passivi, Futurum II indicativi passivi). 2. Правила утворення минулого часу доконаного виду (Perfectum indicativi passivi) дійсного способу пасивного стану. 3. Відмінності в утворенні давно минулого часу (Plusquamperfectum indicativi passivi) дійсного способу пасивного стану. 4. Відмінності в утворенні майбутнього часу (другого) дійсного способу пасивного стану (Futurum II indicativi passivi).
12. Прикметник (Nomen adiectivum). Прислівник (Adverbium)	1. Ступені порівняння прикметників (Gradus comparationis adiectivorum). Особливості утворення ступенів порівняння прикметників. Описовий спосіб утворення ступенів порівняння прикметників. Суплетивні ступені порівняння прикметників. 2. Прислівник за значенням. Морфологічні типи прислівників. Особливості утворення похідних (вторинних) прислівників. Ступені порівняння прислівників. Особливості утворення ступенів порівняння прислівників (positivus, comparativus, superlativus). Морфологічний аналіз прислівника.
13. Займенник (Pronomen)	1. Розряди займенників за значенням і граматичними ознаками. Утворення і відмінювання займенників. Означальні займенники (pronomina determinativa). 2. Питальні (pronomina interrogativa) та неозначені займенники (pronomina

	indefinita). Заперечні займенники (pronomina negativa). Займенникові прикметники (adiectiva pronominalia). Співвідносні займенники (pronomina correlativa). Співвідносні займенникові прислівники. 3. Неправильні дієслова (Verba anomalia)
14. Числівник (Numerale)	1. Категорії числівника. Розряди числівників. Правила утворення кількісних числівників (numeralia cardinalia) у латинській мові. 2. Особливості утворення порядкових (numeralia ordinalia) числівників. Особливості відмінювання числівників. 3. Розділові числівники (numeralia distributia), прислівникові числівники (numeralia adverbialia). Узгодження числівників з іменниками. Морфологічний аналіз числівника.
15. Віддієслівний іменник (Gerundium)	1. Герундій (Gerundium) віддієслівний іменник. Правила утворення герундію. Його значення. 2. Герундив - віддієслівний прикметник (Gerundivum). Правила утворення герундива. Його значення. 3. Супін (Supinum). Правила утворення супіну. Його значення. Вживання супіну, герундиву, герундію в латинській мові. Заміна герундія на герундив. 4. Прийменник (Praepositio). Прийменники, що вживаються з акузативом і аблативом. Первинні і вторинні прийменники, прийменники прості, складні і складені. 5. Сполучник (coniunctio). Сполучники прості, складні і складені. Сурядні і підрядні сполучники. 6. Частка (particula). 7. Вигук (interiectio).
16. Кон'юнктив (Coniunctivus). Синтаксис. Синтаксис складного речення	1. Кон'юнктив (Coniunctivus). Теперішній час кон'юнктива активного і пасивного стану (Praesens coniunctivi activi et passivi). Минулий час недоконаного виду кон'юнктива активного і пасивного стану (Imperfectum coniunctivi activi et passivi). 2. Вживання кон'юнктива у незалежних реченнях. Coniunctivus hortativus. Coniunctivus imperativus (iussivus). Coniunctivus prohibitivus. Coniunctivus optativus. Coniunctivus concessivus. Coniunctivus dubitativus. Coniunctivus potentialis. 3. Синтаксис складного речення. Складнопідрядні речення. Підрядні речення із

	сполучниками ut і ne . Підрядні речення додаткові. Ut (ne) obiectivum. Методика синтаксичного аналізу складнопідрядного речення.
17. Минулий час доконаного виду кон'юнктива (Perfectum coniunctivi)	1. Минулий час доконаного виду кон'юнктива активного стану (Perfectum coniunctivi activi). 2. Давноминулий час доконаного виду кон'юнктива активного стану (Plusquamperfectum coniunctivi activi). 3. Минулий час доконаного виду кон'юнктива пасивного стану (Perfectum coniunctivi passivi). 4. Давноминулий час доконаного виду кон'юнктива активного стану (Plusquamperfectum coniunctivi passivi). 5. Підрядні речення часу cum historicum або narrativum (історичне або розповідне). Cum temporale (часове).
18. Інфінітивні звороти	1. Форми інфінітива (Infinitivus praesentis). 2. Інфінітивні звороти. Praesens infinitivi activi. Praesens infinitivi passivi. Perfectum infinitivi activi. Perfectum infinitivi passivi. Futurum infinitivi activi. Futurum infinitivi passivi. 3. Знахідний відмінок з неозначеною формою дієслова (Accusativus cum infinitivo). 4. Називний відмінок з неозначеною формою дієслова (nominativus cum infinitivo). 5. Аналіз синтаксичних конструкцій accusativus cum infinitivo та nominativus cum infinitivo.
19. Узгодження часів (Consecutio temporum). Умовні речення (Enuntiata condicionalia). Дієприкметник (Participium)	1. Узгодження часів (Consecutio temporum). Непряме питання (Questio obliqua). Речення з quin. 2. Підрядні речення причини (Enuntiata causalia). 3. Умовні речення (Enuntiata condicionalia). 4. Підрядні речення допустові (Enuntiata concessiva). 5. Вживання часів. Підрядні відносні речення (Enuntiata relativa). Порівняльні речення (Enuantiata comparativa). 6. Дієприкметник (Participium). 7. Аблатив незалежний (Ablativus absolutus). Методика граматичного аналізу конструкції ablativus absolutus.

20. Латинська метрика	1. Загальні основи римського віршування. Правила та особливості античної просодії. Довгі і короткі голосні, ритмічний наголос. 2. Елізія, афереза, синераза, діастола, систола, епентеза, синкопа. Вірш. Найважливіші віршовані стопи, ритм, метр, вірш. Дактилічний гекзаметр. Дактилічний пентаметр. Цезура. Елегійний дистих. Ямбічний триметр, або сенар.
21. Елементарні відомості з області давньогрецької мови	1. Грецький алфавіт. Голосні давньогрецької мови. 2. Дифтонги та їх вимова. 3. Надрядкові знаки. Правила наголосу. 4. Латинська транскрипція літер давньогрецького алфавіту.

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- семінар з проблемним викладом, створення ситуації зацікавленості, інформаційно-ілюстративний метод;
- традиційний семінар, тематичне обговорення, частково-пошуковий метод, метод рефлексій, навчальна дискусія
- метод проблемного викладу навчального матеріалу, дослідницький метод, аналітичний метод;
- самостійна робота студентів, виконання індивідуальних навчальних завдань, навчальна дискусія;
- технологія аналізу та розв'язання проблемних ситуацій, використання інформаційно-комп'ютерних технологій.

Форми контролю:

- усний та письмовий поточний контроль (дискусія, доповіді, фронтальне опитування, перевірка конспектів, індивідуальне опитування (квіз);
- тестовий контроль;
- практична перевірка під час практичних занять;
- контроль виконання завдань самостійної роботи (реферати, есе, презентації, творчі проекти тощо);
- періодичний письмовий контроль (контрольна робота);
- підсумковий (семестровий) – залік.

Періодичний контроль складається з двох контрольних робіт (перша ті друга контрольні точки).

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання.

Перша контрольна робота включає питання з тем Блоку 1. **Загальна характеристика латинської мови.**

Друга контрольна робота – Блок 2. **Особливості вживання латинських частин мови у реченні.**

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (під час семінарських занять), контролю виконання завдань самостійної роботи (есе, презентації, творчі проекти), періодичного контролю періодична контрольна робота, екзамену. За результатами суми двох періодичних контрольних робіт, оцінки за поточний контроль та екзаменаційної оцінки виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Загальна система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу здійснюється згідно з Положенням про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького №34/01-05 від 28. 10.2019 р.

За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність здобувача на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності здобувача на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).

Здобувач вищої освіти має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.

Підсумковим контролем є залік.

Здобувач зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача до підсумкового контролю.

Критерії оцінювання поточного контролю на семінарських заняттях (усне, письмове опитування):

«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Критерії оцінювання періодичного контролю

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Максимальна кількість балів – 30.

П'ять тестових завдань по 2 бали – 10 балів.

Два розгорнуті питання по 10 балів.

Розгорнуті відповіді на 2 завдання оцінюються за 10-бальною шкалою.

10-9 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможній мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу..

8-7 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми, але ще не зовсім правильно може використати знання на практиці. Має незначні помилки у викладі матеріалу.

6-5 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал; не дає вичерпної відповіді на контенті питання.

4-3 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні.

1-2 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів: відповідь відсутня

Критерії оцінювання підсумкового (семестрового) контролю

Підсумковий контроль з дисципліни «Латинська мова» відбувається у формі заліку.

Залік виставляється з урахуванням поточного контролю (максимум 20 балів за семестр) та результатів періодичного контролю (максимум 60 балів за семестр) у вигляді двох модульних контрольних робіт (по 30 балів). Максимальна кількість балів – 100.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Гомон, Д. Н. Латинский язык : учебно-методическое пособие для студентов гуманитарного факультета специальности «Современные иностранные языки» / Д. Н. Гомон, А. В. Кириченко, О. Г. Прокопчук ; под ред. Г. И. Шевченко. — Минск : БГУ, 2010. — 178 с.
2. Закалюжний М.М. Латинська мова: Підручник. - К.: Либідь, 2003. – 368 с.
3. Корж Н.А., Шведов С.А. Латинська мова. – К.: Абрис, 1995.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. Латинська мова. – К.: Вища шк., 1990. – 204 с.
5. Маслюк В.П., Сенів М.Г. Латинська мова: [Підручник для гуманіт. фак. ун-тів]. – Х.: Основа, 1992. – 260 с.

6. Некрашевич-Короткая, Ж. В. Латинский язык : пособие для студентов специальности «Современные иностранные языки (по направлениям)» / Ж. В. Некрашевич-Короткая, Т. В. Федосеева ; науч. ред. А. З. Цисык. — Минск : БГУ, 2010. — 215 с.

ДОПОМІЖНА:

7. Оленич Р.М. Латинська мова. – Львів: Світ, 1993. – 336 с.

8. Приставко, Е. В. Классические языки / *Lingua Latina* : учеб.-метод. пособие / Е. В. Приставко, О. Г. Прокопчук. – Минск: БГУ, 2019. – 200 с.

9. Скорина Л.П. Латинсько-український, українсько-латинський словник/ Л.П.Скорина, О.А.Скорина. – К.: Обереги, 2004. – 448 с. – (Сер. «Abecedarium»).

10. Учебник латинского языка / сост.: К. А. Тананушко, Н. В. Адамчик. — Минск : Харвест, 2007. — 447 с.

11. Учебник латинского языка. *Lingua Latina* / Сост. К.А. Тонаушко, Н.В. Адамчик. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

12. Цимбалюк Ю.В. Латинські прислів'я та приказки. – К.: Вища шк., 1990.–436 с.

13. Яковенко Н.М., Миронова В.М. Латинська мова: Підручник. – К.: Знання, 2005. – 541 с. – (Вища освіта століття).

14. Ярхо В.Н. Лобода В.И. Латинский язык. Уч. для фак. иностр. языков пед. ин-тов. Изд. 6-е, перераб. – М.: Просвещение, 2002. – 408 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

15. www.nbuv.gov.ua – Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

16. <http://graecolatini.by/textbooks-latin.htm>

17. <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/84/149/>

18. <http://aventa.com.ua/ua/dict.html>